

Er der et liv hinsides identitet?

April 2026

Har du prøvet at forestille dig, hvordan dit liv ville se ud, hvis du ikke havde en identitet? Det er virkelig svært at forestille sig, ikke sandt? Vores oplevelse af egen identitet er en grundsten i den fortælling, som vi har om os selv, og som vi fortæller til andre. Det kan opleves som om, at vi ville forsvinde uden en identitet. Blive usynlige eller nærmest ophøre med at eksistere.

Men forestillingen om identitet kan også have en begrænsende virkning. I det individuelle liv kan oplevelsen af at have en bestemt identitet fastholde os i bestemte livsbaner og livsmåder, som kan hæmme os i at udfolde det liv, som vi gerne vil leve. Og kollektivt kan identitetsfølelser ligefrem gøre skade, når de fører os ind i fordomsfulde forestillinger om 'os' overfor 'de andre'. Stærke kollektive identitetsfølelser fører meget let ufred med sig og er ultimativt også det stof, krige er gjort af.

Jeg trasker rundt i farvandet mellem 'ingen' og 'nogen' for tiden. Det første essay i den identitetstematik, jeg har kastet mig over, skrev jeg i januar ([Ingen og nogen – om de svære balancer mellem identitet og anonymitet](#)). Temaet er en udløber af mit arbejde med bogen [TRANSIT – om ledelse og liv](#), som bl.a. tager livtag med lederidentiteten. Det handler om, hvordan vi tænker os selv i verden, eller måske mere præcist om, hvordan vi forstår forholdet mellem os selv og verden. At være 'nogen' knytter jeg til identitet, til dette at opleve sig som noget bestemt, mens 'ingen' er en mere anonym, mere flydende, værensform.

Naturligvis er vi helt fundamentalt én bestemt gennem vores fødsel. Der er kun én, der er lige præcis mig i min krop! Det kaldes for numerisk identitet, og i vores velordnede samfund udstyres vi alle med et unikt CPR nr. lige så snart, vi kommer ind i verden. Men fænomenet identitet er meget mere omfattende end det, og det fører nogle dilemmaer og udfordringer med sig.

Der er et før og et efter

Ideen om identitet har en meget fremtrædende plads i vores kultur. Derfor kan det være overraskende, at det er et ret ungt begreb, som først mellem de to verdenskrige blev alment kendt, som noget man talte om i de moderne vestlige samfund. Identitetsmæssige spørgsmål som 'hvem er jeg?' og 'hvad er målet og meningen med mit liv?' begynder først at dukke op i 1960'erne med overgangen fra moderne til senmoderne samfund.¹

Og allerede nu er det næsten umuligt at forestille sig, at identitet ikke skulle findes som noget, vi skal forholde os til. Det er lidt som at forestille sig tiden før computeren og internettet- hvordan kunne man da overhovedet lykkes med både det ene og det andet? Fænomenet identitet er noget helt andet, men har lidt samme tyngde: Det har materialiseret sig i verden på en måde, så vi næsten ikke kan forestille os, at vi overhovedet kunne være mennesker uden denne forholden sig til sig selv og sin egen væren. Men historisk set har vi altså kun gjort det i ret kort tid. Og i den korte periode

¹ Jeg læner mig her op af Svend Brinkmanns glimrende indføring identitetstemaet i bogen *Identitet – Udfordringer i forbrugersamfundet*, Forlaget Klim, 2008.

Tina Lauritsen Forlag

Lollandsgade 31, st. 8000 Aarhus C 50 50 48 16

www.tinalauritsen.dk
mail@tinalauritsen.dk

har dette at forstå sig selv som en ganske bestemt 'nogen' på mange måder taget pladsen som den rigtige måde at være menneske på. Også i en grad, hvor fraværet af en selvbevidst og identitetsbåret tilgang til tilværelsen kan opfattes som et svaghedstegn; som en manglende modenhed eller kapacitet. I vores højrefleksive kultur hylder vi mennesker med en udviklet selvbevidsthed og en identitetsmæssig profilering af sig selv. (Aktuelt vidner den udbredte brug af ordet 'profil' som en erstatning for kvinde/mand/menneske i sig selv om, hvad vi tillægger værdi: De profilerende – og dermed identitetskabende – kendetegn hos et menneske står forrest som det, vi betragter dette menneske igennem. Man må frem for alt være 'nogen'.)

Med de kulturelle fordringer er det ikke så sært, at følgevirkningerne er en udpræget jagt på identitet, som også trækker jagten på autenticitet og 'mit sande jeg' med sig. I den terapeutiske verden møder vi nogle af omkostningerne. For når det fede er en overskudsagtig individuel positionering, hvad så med mig, der roder rundt og ikke rigtigt kan finde mine ben i tilværelsen? Hvad er der i vejen med mig, siden jeg ikke kan finde ud af, hvem jeg er? Så opleves det som om, man taber værdi som menneske. Man bliver til 'ingen' i den mest negative forståelse af det ord: Hele den ulyksalige dominoeffekt af nedbrydende processer sætter i gang, og mistrivsel sætter ind. Og ret beset skyldes det jo alt sammen den pokkers jagt på identitet, hvis vi lige et øjeblik skal pege fingre af noget.

Langt ud på herrens mark

Jagten på identitet er anstrengende. Den fodrer trangen til også at forlade præmissen og hoppe af det berømte hamsterhjul. Måske genkender du også trangen til at træde lidt til siden, trække dig fra alle de identitetskabende livspraksisser, som dit liv bor i, og forsvinde ud i store landskaber med højt til loftet og udsyn så langt øjet rækker. Derude, hvor identiteten slipper grebet om én, og en tiltrængt frihed i krop og væren indfinder sig.

Personligt opsøger jeg det så ofte, det er muligt. Sådan en frisættende tur ud på herrens mark løsner identitetens greb i sådan én som mig. Det hjælper mig med at vriste mig lidt fri og ikke gro fast i de identitets-kategorier, som *mit* liv er spundet ind i. Jeg kan blive til 'ingen'. Jeg ved ikke, om det også er sådan for dig, men jeg lægger mærke til, hvor udbredt det er: Trangen til at komme væk, ud og afsted, så snart der opstår en pause i livets faste gøremål. Trække stikket, som vi siger. (Og når det 'stik', som vi så ellers sidder i, dræner os, så bliver vi nødt til at interessere os for, *hvorfor* det dræner.)

Forholdet mellem den åbne og den rammesatte væren gav filosofen Giles Deleuze et sprog for. Han skelnede mellem det, han kaldte for *smooth spaces* og *striated spaces*. Et *smooth space* er rum, hvor der ingenting er – et hav og en ørken er fx udtalte *smooth spaces* – mens *straited spaces* er optegnede, skraverede. De optegnede rum har en række markeringer, som indrammer og guider vores færden. Et supermarked, en skole eller et hospital er fx udtalte *straited spaces*.

Det er spørgsmålet om frihed, der er i spil her: I hvor høj grad kan vi selv bestemme, hvad vi gør i de forskellige rum eller livsarenaer, vi befinder os i. Og med tanke på identitet som et ret dominerende fænomen for vores opfattelse af os selv og vores egen væren, bliver det til spørgsmålet om, *hvem* vi kan være i de rum. I relation til identitet er en arbejdsplads fx et udtalt *straited space*. Der kan vi ikke

Tina Lauritsen Forlag

Lollandsgade 31, st. 8000 Aarhus C 50 50 48 16

www.tinalauritsen.dk
mail@tinalauritsen.dk

være hvem som helst, vi lige føler for at være. Vi har en rolle at spille dér og en opgave at udføre, og med det formes der i os en særlig identitet, ligesom vi også gennem de andres blik på os glider dybere ind i denne særlige identitet.

Men livet er jo ikke kun arbejde, og vi har fri engang imellem. Måske trækker vi så vores arbejdsidentitet med os ind i de frie zoner, fordi det føles godt og trygt at have den hos os hele tiden. Eller måske har vi andre identiteter dér, som vi flytter ind i, plejer og dyrker, og som nuancerer og beriger vores liv. I begge tilfælde holder vi fast i at være 'nogen'. Fordi vi forbinder os med de identiteter. Vi holder dem som vores personlige ejendom.

Men identiteter kan mistes: En afskedigelse snupper arbejdsidentiteten, en knæskade bliver et farvel til løber-identiteten, en skilsmisse afslutter pludselig kernefamilie-identiteten osv. Så bliver vi udsatte. En sorgproces sætter ind ved identitetstab, og jo mere fast vi har knyttet os til den identitet, jo tungere er tabet. For hvem er vi nu? Hvem kan vi være, hvis ikke dén?

Ville vi ikke simpelthen hjælpe os selv lidt ved at have et mindre fast greb i den eller de identiteter, vi fylder vores liv med? Er der en blidere vej end faldet fra 'nogen' til 'ingen'? Er der andre måder at tænke 'nogen' og 'ingen' på, som ikke indebærer et meningstab? For identitet skaber også mening og retning i tilværelsen, og risikerer vi ikke at vende tilværelsen ryggen på en vis måde, hvis vi anfægter betydningen af identitet? Vi lever jo netop *nu* i en moderne virkelighed med fokus på udviklingen af individuel identitet og ikke i en før-moderne kultur med mere kollektive værensformer. Er det muligt at finde ind i en nutidig værensform med en mere flydende identitet? Kan vi – kan jeg, kan du – finde andre måder at være i vores liv på, som balancerer forholdet mellem 'nogen' og 'ingen' bedre og måske giver os en lettere gang i livet?

Flydende i mellemrummene

Det pusler jeg rundt med i mit lille eksperimentarium. For nyligt fandt jeg inspiration i en lille bog med titlen *The Second Body* af Daisy Hildyard.² I et personligt undersøgende essay får hun løsnet lidt op for den ret fasttømrede forestilling om væren som et individuelt identitetsspørgsmål, og hun gør det ved at udvide den kropslige væren i verden gennem en skelnen mellem en 'first body' og en 'second body'. Den første er den konkrete fysiske og afgrænsede krop, vi går rundt i verden med, mens den anden – og mindre bevidstgjorte – krop er den, der hænger sammen med alt andet i verden. Gennem de personlige og ofte pudsige erfaringer, hun deler, lykkes det hende at udvide fornemmelsen af, hvad der 'hører mig til', og på den måde opløse grænserne mellem 'mig' og 'verden'. Da hendes hus oversvømmes, bliver hendes 'second body' fx helt nærværende gennem alle de mennesker i oversvømmede huse i det globale syd, som da pludselig 'kommer ind i hendes hus' og bliver en del af hendes udvidede krop. Det er vildt forfriskende at følge hendes praksisnære tankeeksperiment og med hende bevæge sig lidt væk fra den individuelt og kropsligt afgrænsede væren og ud i alle mellemrummene mellem mennesker, genstande, kontinenter og kloder.

At forlade det afgrænsede, adskilte, og begynde at hænge sammen med alting, åbner for 'herrens mark' indeni: Jeg behøver ikke bevæge mig væk og ud til *et andet sted* for at opleve en friere væren

2 Fitzcarraldo Editions, 2017. Findes desværre ikke på dansk.

ved at vriste mig fri af den eller de identiteter, som holder mig fast. Jeg kan blive hjemme og bevæge mig derud gennem den måde, jeg vælger at opleve min væren i verden på. (Dermed undgå at føle mig splittet mellem dén, der sidder 'i stikket' og dén, der har trukket det.) Jeg kan få et løsere, lettere, forhold til mine identiteter ved at forlade forestillingen om *adskilthed*.

Det perspektiv har Kenneth Gergen foldet ud i bogen *Den relationelle fordring*, hvor han skelner mellem et atomistisk og et relationelt verdensbillede.³ Det er et radikalt perspektivskifte, han her opfordrer til, fordi det atomistiske verdensbillede, adskiltheden, har verdensomspændende dominans. Så det er lidt ligesom de optisk drilske billeder, som du sikkert også har set, hvor man ved at fremtvinge et perspektivskifte pludseligt kan se et helt andet billede. Skiftet er ikke let, men når det lykkes, kan det lægge en betydelig dæmper på de belastende effekter, som identitetsfænomenet også kommer med.

Ude i mellemrummene, hvor det hele hænger sammen med hinanden, er det nemlig ikke så vigtigt, præcis *hvem* jeg er, og hvordan jeg profileres som individuelt menneske. Jeg kan være 'ingen' uden at miste mig selv og opleve tab, fordi mit 'nogen' ikke er adskilt fra alt andet i verden og må kæmpe for sin eksistensberettigelse helt alene. Det betyder ikke, at mit individuelle liv mister betydning, eller at jeg forsvinder i usynlighed. Ethvert individuelt liv er vigtigt. Men det tunge åg, som identitetsfænomenets dominans kan lægge på ens skrøbelige skuldre, bliver lettere.

Når jeg sidder i terapeutiske samtaler med mennesker, der kæmper med belastende effekter af jagten på identitet og at skulle være 'nogen', får jeg ofte lyst til at sige 'Slap af med al det identitet, det betyder ikke så meget'. Det siger jeg selvfølgelig ikke, det ville være et forfærdeligt svigt. For når kulturelle normer lægger op til, at vi jagter individuel identitet for at have personlig legitimitet, så vil vi naturligvis gerne leve op til det for at kunne være en del af det menneskelige fællesskab og ikke falde ud eller blive afvist af flokken som forkert. Det er jo ikke det menneske overfor mig, jeg egentlig vil sige det til, men kulturen, samfundet, tiden, os alle sammen ... Og det er en helt anden og langsommere samtale, som vi må blive ved med at holde i gang de rigtige steder.

I samtalerne får jeg også lyst til at svøbe et varmt tæppe rundt om det menneske, som er kommet for at tale med mig. Drikke en kop te sammen og bare tale lidt om de ting, der virkelig betyder noget. Og *det* gør jeg.

Jeg skriver videre på identitetstemaet i mit næste essay, som kommer til august. Der vil jeg dykke mere ind i og udforske udtrykket *fremtrædelsesformer*; et udtryk jeg har brugt i arbejdet med bogen *TRANSIT – om ledelse og liv* som en slags lettere, mindre bindende og forskudt tilgang til identitet.

3 Forlaget Mindspace, 2022.

